DOI: 10.32844/2222-5374-2020-106-4-1.29
УДК: 349.2.

Дерев'янка А. І.,

*аспірантка кафедри трудового права та права соціального
забезпечення Київського національного університету
імені Тараса Шевченка.*

ФУНКЦІОНАЛЬНА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Мета статті полягає в тому щоб на підставі доктринальних підходів визначити систему функціонування суб'єктів соціальної безпеки. У статті проаналізовано теоретичні підходи до розуміння функцій суб'єктів у сфері суспільної безпеки. Здійснено узагальнення, проведено відповідну класифікацію ключових функцій. Встановлено, що функцій суб'єктів у сфері соціальної безпеки слід поділяти на: 1) головні або основні функції – тобто матеріальні, якими визначається об'єкт забезпечення суспільної безпеки, тобто суспільні відносини в певній сфері людської діяльності та визначаються способи впливу на них; 2) другорядні або похідні, до яких належать такі, що зумовлені самим правовим статусом того чи іншого суб'єкта у сфері забезпечення суспільної безпеки. Зроблено висновок, що під правотворчою функцією розуміється видання нормативних актів різної правової природи щодо закріплення формальних правил і процедур забезпечення суспільної безпеки в окремій галузі народного господарства. Дані акти є актами обов'язкового характеру, зміст яких полягає в дотриманні правил безпеки в даних галузях та різняться на основі особливостей застосування і фактичних ознак впливу на стан суспільних відносин. Правотворча функція виражається в забезпеченні суспільної безпеки, шляхом видання актів, на основі моніторингу та координації в цій сфері. Оперативно-виконавча функція полягає в забезпеченні суспільної безпеки засобом реалізації повноважень у сфері галузевого забезпечення суспільної безпеки. Дана функція формується за рахунок двох напрямів діяльності щодо забезпечення суспільної безпеки. Оперативна складова визначається як реагування на різного виду загрози і небезпеки стану суспільної безпеки. Виконавча, у свою чергу, означає неухильне виконання норм права щодо забезпечення суспільної безпеки, що є обов'язком відповідного суб'єкту, що забезпечує суспільну безпеку.

Ключові слова: суб'єкти у сфері соціальної безпеки, функції, класифікація, соціальна безпека, суб'єкти регулювання.

Актуальність дослідження. Цікавим буде розпочати із того, що в старому Законі України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. № 964-IV (який втратив чинність) метою національної безпеки (елементом якої, як було нами зазначено раніше, є соціальна безпека) було визначено забезпечення сталого розвитку суспільства, а також своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам. На противагу цьому, у новій редакції Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII при визначенні

національних інтересів надано пріоритет забезпеченню державного суверенітету України, а сталий розвиток замінено на прогресивний демократичний розвиток, безпечні умови життєдіяльності та добробут громадян. Серед об'єктів національної безпеки Закон визначає конституційні права та свободи людини, духовні й матеріальні цінності суспільства, його природні ресурси, інформаційне і навколишнє середовище; конституційний лад держави, її суверенітет, цілісність і непорушність кордонів [1].

Мета дослідження полягає в тому щоб на підставі доктринальних підходів визначити систему функціонування суб'єктів соціальної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Більш детально мету діяльності суб'єктів у сфері соціальної безпеки буде можливим висвітлити, звернувшись до спеціальної літератури.

Наслідком низького рівня соціальної безпеки держави стануть більш глобальні – занепад економіки, пов'язаний із падінням трудової моралі та трудової мотивації; поглиблення економічні кризи; збільшення вірогідності екологічних катастроф, які обумовлені нехтуванням соціумом безпечного середовища проживання; підривання майбутніх перспектив країни через ігнорування системи ціннісних орієнтацій у суспільстві, негативного ставлення до освіти і науки [2, с. 103].

На досягнення вище описаних цілей, подолання існуючих проблем, в цілому спрямовані функції, які здійснюють окремі суб'єкти в сфері соціальної безпеки в процесі здійснення своєї діяльності.

Д.О. Беззубов, до позиції якого ми приєднуємось, пропонує під функцією в сфері забезпечення суспільної безпеки розуміти певний напрям однорідної і цілеспрямованої діяльності для досягнення визначеної мети щодо відсутності загроз і небезпек суспільству. Функції, як зазначає вчений, випливають, переважно, із завдань управління, які обумовлені комплексом політичних, економічних, соціально-культурних та інших умов, що існують у суспільстві [3, с. 263–264]. Інакше кажучи, функції у сфері забезпечення суспільної безпеки є завданнями, цілями та метою, які стоять перед суб'єктами у досліджуваній сфері стосовно забезпечення суспільної безпеки, та ті засоби, що застосовуються ним для досягнення вище перерахованого.

Основною групою суб'єктів у сфері забезпечення соціальної безпеки, як було доведено у попередньому розділі, виступають органи виконавчої влади, функції яких доцільно диференціювати за різними критеріями. Найбільш доцільним, на нашу думку, є їх розмежування на: загальні, спеціальні та допоміжні.

Загальними функціями державного управління у сфері суспільної безпеки є прогнозування, планування, організація, регулювання, координація, облік, контроль. Цей поділ зроблено на підставі внутрішньої технології управлінської діяльності [3, с. 264–265].

Прогнозування, наприклад, означає науково обґрунтоване передбачення динаміки розвитку соціальних процесів і явищ. Планування, у свою чергу, виражається у формуванні мети, напрямів, завдань і засобів реалізації тих чи інших проектів суспільного розвитку, а також розробленні програм, за допомогою яких ці плани втілюватимуться в життя. Організація означає формування керуючих та керованих систем, а також зв'язків між ними, що виражається в створенні органів управління, підборі кадрів тощо. Функція

регулювання в сфері суспільної безпеки охоплює поточні заходи впливу на будь-які відхилення від заданих програм. За допомогою даної функції здійснюється безпосереднє управління станом суспільної безпеки. Шляхом координації в галузі суспільної безпеки забезпечується узгодженість дій усіх суб'єктів системи управління як у внутрішньому середовищі, так і з зовнішніми управлінськими структурами, здійснюється співпраця. Облік означає збирання, передачу, зберігання й обробку інформації про діяльність різних суб'єктів у сфері соціальної безпеки, що, в свою чергу, є передумовою для здійснення функції контролю – постійному наданні даних про дійсний стан справи щодо виконання завдань органами управління [3, с. 265].

Спеціальні функції у сфері суспільної безпеки визначають статус окремого об'єкта та суб'єкта і їх співвідношення в галузі забезпечення суспільної безпеки. До спеціальних функцій державного управління, що здійснюються на вищому рівні, належать: встановлення режиму законності та правопорядку в галузі забезпечення суспільної безпеки; забезпечення правового поля діяльності щодо забезпечення суспільної безпеки та встановлення особливих режимів забезпечення суспільної безпеки; розробка та реалізація завдань та функцій держави щодо наукового та технічного забезпечення функцій суспільної безпеки [4, с. 76].

Спеціальних функцій – велике число. Їх, як вдало зазначає Д.О. Беззубов, можна розділити на основі такого критерію, як вид виконавчих дій, виокремивши, таку, що полягає у доборі та розстановці кадрів, складанні бюджету, здійсненні довгострокових програм, подоланні кризових ситуацій, що стосуються забезпечення суспільної безпеки тощо. Взявши за основу галузь управління, серед спеціальних функцій вчений вважає за можливе виділити функції у сфері: економіки, політики, у соціально-культурній сфері тощо [3, с. 266].

Допоміжні функції створюють умови для нормальної діяльності суб'єктів у сфері соціальної безпеки, призначені для обслуговування загальних та спеціальних.

Такі функції у спеціальній літературі пропонують розділяти на групи: а) цілі формування – прогнозування, стратегічне та поточне планування; б) ресурсне забезпечення – фінансування, матеріально-технічне постачання, транспортне обслуговування, кадрове забезпечення; в) регламентація управління – координація, організація та контроль [5, с. 87].

Щодо функцій суб'єктів у сфері соціальної безпеки в спеціальній літературі зустрічається й відмінна класифікація.

Так, наприклад, усю їх сукупність пропонується розділити на: 1) головні або основні функції – тобто матеріальні, якими визначається об'єкт забезпечення суспільної безпеки, тобто суспільні відносини в певній сфері людської діяльності та визначаються способи впливу на них; 2) другорядні або похідні, до яких належать такі, що зумовлені самим правовим статусом того чи іншого суб'єкта у сфері забезпечення суспільної безпеки.

До головних функцій виконавчої влади у сфері забезпечення суспільної безпеки ми можемо віднести: а) функцію охорони громадського порядку та безпеки; б) управлінсько-регулятивну функцію; в) функцію забезпечення законних інтересів, прав і свобод громадян тощо. До другорядних або не основних функцій органів у сфері забезпечення суспільної безпеки ми

можемо віднести: а) правотворчу функцію; б) оперативно-виконавчу функцію; в) юрисдикційну функцію та інші [3, с. 223].

Висновок. Під правотворчою функцією розуміється видання нормативних актів різної правової природи щодо закріплення формальних правил і процедур забезпечення суспільної безпеки в окремій галузі народного господарства. Дані акти є актами обов'язкового характеру, зміст яких полягає в дотриманні правил безпеки в даних галузях та різняться на основі особливостей застосування і фактичних ознак впливу на стан суспільних відносин.

Правотворча функція виражається в забезпеченні суспільної безпеки, шляхом видання актів, на основі моніторингу та координації в цій сфері.

Оперативно-виконавча функція полягає в забезпеченні суспільної безпеки засобом реалізації повноважень у сфері галузевого забезпечення суспільної безпеки.

Дана функція формується за рахунок двох напрямів діяльності щодо забезпечення суспільної безпеки. Оперативна складова визначається як реагування на різного виду загрози і небезпеки стану суспільної безпеки. Виконавча, у свою чергу, означає неухильне виконання норм права щодо забезпечення суспільної безпеки, що є обов'язком відповідного суб'єкту, що забезпечує суспільну безпеку.

Дані функції реалізуються у відповідних умовних сферах: управлінській та охоронній.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
2. Сидорчук О.Г. Соціальна безпека: державне регулювання та організаційно-економічне забезпечення: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 492 с.
3. Беззубов Д.О. Організаційно-правові засади забезпечення суспільної безпеки: дис. на ... д.ю.н.: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. К., 2016. 489 с.
4. Колпаков В.К. Адміністративне право України : підручник. К.: Юрінкомінтер, 1999. 736 с.
5. Дюрягин И.Я. Стадии и функции управления. *Правоведение*. 1977. № 1. С. 85–90.

A. Derevianko

FUNCTIONAL BASIS OF ACTIVITIES OF SUBJECTS SOCIAL SECURITY

The purpose of the article is to determine the system of functioning of social security entities on the basis of doctrinal approaches. The article analyzes the theoretical approaches to understanding the functions of subjects in the field of public safety. Generalizations are made, the corresponding classification of key functions is carried out. It is established that the functions of subjects in the field of social security should be divided into: 1) main or basic functions – ie material, which determine the object of public safety, ie social relations in a particular area of human activity and determine ways to influence them; 2) secondary or derivatives, which

include those that are determined by the very legal status of a subject in the field of public safety. It is concluded that the law-making function means the issuance of regulations of various legal nature to establish formal rules and procedures for ensuring public safety in a particular sector of the economy. These acts are binding acts, the content of which is to comply with safety rules in these areas and differs on the basis of the peculiarities of application and the actual signs of influence on the state of public relations. The law-making function is expressed in ensuring public safety, through the issuance of acts, based on monitoring and coordination in this area. The operational and executive function is to ensure public safety by means of exercising powers in the field of sectoral public security. This function is formed due to two activities to ensure public safety. The operational component is defined as responding to various types of threats and dangers of public safety. Executive, in turn, means strict compliance with the law on public safety, which is the responsibility of the relevant public safety entity.

Keywords: *subjects in the field of social security, functions, classification, social security, subjects of regulation.*